

Karadeniz'in asl kızı Canan
Canan bizim canımızdır...

CANAN KULAKSIZ

"iki kız kardeş, iki yürek, iki yoldaş, iki sevgi abidesi, baş eğmez iki direniş sembolü..." sözleriyle başlıyor babolarının yazdığı ve canan'la zehra'yı anlattığı kitap... Dünyada eşi benzeri görülmemiş bir yaşamın geçsek hikayesini anlatan kitap...

Eski çağlarda, savaş, gâh ve afet gibi önemli olaylar et-kisikle söylenmiş - anlatılmış yığtık hikayeleri vardır, adına destan dedikimiz. Kurt savaşı, insanlık gibi temaların yığtık duygusuyla anlatıldığı epik hikayelerden bunlar. Her ulusun kendisine ait değerleriyle ortaya çıkmıştır.

İlyada, Şehname, Kelevala, Ramahana ve daha nice destanlar yazılmıştır... Kimileri efsanedir; kimileri yaşanan olayların ef-saneleştirilmesidir. Nasıl yazılırsa yazılsın, her birinin içinde yaşanılan kahramanlıklar vardır. Anlatılan her kahramanlık kendi içinde bir destan özelliği taşır.

Dört yıldır yaşanan büyük destanımızın içerisinde Canan'la zehra'nın öyküsünde işte böyle büyük bir sevdedir; kah-ramanlık anlatımdır...

Büyük direniş içinde iki bacının destanı...

"Ben bir davamı hamalığımı yine iş sever / Güzel umutlar ta-sırım yine yurt sever / ortasındayım halkım için kavgam..." zor çıkan sesle mırıldanıyordun canan... Tekrar tekrar aynı nar-karatları söylüyordun...

"Sidenin ardından / Analar ağıt yakarmış bizim ellerde..."

Türküler söylüyordun canan, ölüme yürürken, yürümek değil kormaktı onun kisi...

"Ben ölüm orucu direnişçisiyim! Ölüm Orucu Direnişi işeri-sinde yer alıyordum..." sayılıyordun son nefesine yaklaşırken... idilce yürüyordun... "Mitralyöz! - Mitralyöz!" diyardı idil, dünya tarihindeki ilk kadın ölüm orucu şehidi...

Baş yıl sonra Canan sesleniyordu "Ben ölüm orucu Direniş-çisiyim!..."

Sabaha kadar defalarca tekrarlardı bu iki türküyü. Aklığın tahribatı vücudunu sarmıştı. Elleri, başı istemsiz hareket ediyordu. Özlem ellerini tutuyordu zarar görmesin diye... Aynı yatağındaki bu iki genç kızdan biri direnişçi, diğeri refakataiydi. Biri ölüme koşuyor, diğeri ölüme koşmayı öğreniyordu. Birkaç ay sonra bayrağı devralacaktı, bu konuda özlem...

Sabaha karşı ellerinin ve başının istemsiz hareketleri yavaşladı. Canan'ın... Kusmaları yeniden başladı. Sıvı alamıyordu. Parmukla bir damla su değdirildi dudaktan kabul etmedi vücudu, dudaktan, öte geçemedi damıllar...

Oysa İstanbul'da güzel bir pazar sabahı yaşanıyor. Baharın tüm güzelliklerini güne yansıtıyor. Sokaklar pazar günü sessizliğindeydi... O gün pazardı, tatildi!... Ama ölüme tatil yoktu! Ölim iş başındaydı...

Sabah erkenden Canan'ın yanı başındaydı refakatçileri. Gace boyunca ayrılmamışlardı. Artık genç bir başlangıca iyice yaklaşılmıştı...

Canan'ın inittileri kesilmişti. İstemsiz hareketleride... Eline Canan'ın eline uzattı refakataiy yoldaşı. Canan'ın nabzını yokladı ve saate baktı... Nabzı atmıyordu... "Canan şehit düştü!..." dedi Özlem Durakcan'a... Özlem "Hayır!" dedi, "Bi daha bak..." Kabul etmiyordu ölümü özlem. Canan ölümsüzleştirdi çünkü... ölümsüzlüğün derinliğinde atıyordu yüreği...

Tarih 15 Nisan 2001, Saat 9, 10...

17 Kasım 1981'de Rize'de dünyaya gözlerini açtı Canan. Dar gelirlili bir ailenin ikinci çocuğuydu.

Canan doğduğunda ablası Zehra 2,5 yaşındadır.

Herkes Canan'a isim önerirken, babası, onun ismini tutsak olan akrabalarının konuşmasını ister. Erzincan hapishanesi'nden Rize'ye haber gelene kadar bir ay geçer. Canan bir ay ismini bekler. Ve bir ay sonra

gelen isim önerisiyle adını koyarlar; Canan!...

İlköğüt 3. sınıfa kadar Rize'de yaşarlar. 3. sınıfa devam ederken, ekonomik nedenlerden dolayı, İstanbul Esenyurt'a geçerler. Bu göç sonucu gelinen İstanbul, Canan ve ablası Zehra'nın yaşamında önemli gelişmelerin de mekanı olur.

İstanbul'a geldiklerinde yerleştikleri yer, emeği halkın yoğun olarak yaşadığı bir yerdir. Canan ve Zehra burada yoksulluğu daha iyi tanıyacak, halkımızın çektiği acıları, yakından göreceklerdir. Çünkü kendileri de bu acıdan paylarına düşenleri yaşıyorlardı. Öyle ki, kışın zaman soğuk kış günlerinde yakacak odun dahi bulamazlar...

Canan Esenyurt ilkokulunu bitirdikten sonra aynı ilçede orta ve lise eğitime devan etti. Devrimcilerle devrimcilerle daha yakından tanışmasında lise yıllarında olur. Aklında yabancı değildir devrimcilere ve devrimciğe. Babası yıllarca siyasetin içinde olmuştur. Şimdi ise amcası devrimci mücadelesini içindeydi...

Esenyurt'ta yaşadıkları evde amcaları da onlarla birlikte kalıyordu. Amcalarıyla ilişkileri amca-yağın olmaktan çoktan kadar -dost ilişkisindeydi...

Lise yıllarında ilk olarak Zehra siyasetle uğraşmaya başladı. Zehra Demokratik Lise mücadelesi verirken, Canan biraz daha mesafelidir mücadeleye... Mücadeleye mesafeli de olsa, onlara yardım ediyor, zaman zaman da beraber eyleme gidiyordu.

Amcası Mehmet Kubuksız'ın yıllara ilişkin anlatımları şöyle;

"... Canan'ın ilk eylemi 1995 yılında 16-17 Nisan anmasına girmek oldu... Canan'la Zehra beraber gidiyor anmaya. Yolda bir aksilik oluyor ve araba bir süre bekliyor... Canan'ın hayatta yanlıktıkça tahammülü yetti. Her şey açık söylendi. Harbiydi yani! Lafı evleyip gevelermezdi.

O gün de öyle oldu. Bizi acayip fırtınalı... of ki, of...

inatçıydı, bir şey istedi mi yapardı. Yetenki o işe başlamasın... Küçükken de öyle inatçıydı. Bir o kadar da şeffakti... Ve zaman bizim sükissa ona giderdik. Para yardımında bulunurdu bize. Canan biraz tutunuluydu. Para biriktirirdi. Herde döviz cinsinden!... Babasının kir-

tasıya dikkanında bayannene doldururlardı Zehra'yla... Babaları ve ben anlamazdık bu işten iyi para kazanırlardı. Tabii parası, cebi indiricilerde... 13

Para almaya gittiğimizde, önce 'yok' dendi. Her defasında böyle naz yapardı...

Bediyüvaldı Canan, hem de çok duygusaldı.. Ama ballı etmezdi...

Sibel Yalçın'ın cenazesine gelmişti. Cenazeden önce erinin önündeki barikatta bir gün kaldı. Zehra ise gün boyunca barikattaydı. Geceli gündüzlü nöbet tuttu barikatta Zehra, Canan'ı, oğün gönderdik ama cenazeye gitti... 14

Devrimcilikle daha yakından ilişki kurduğumuz yıllardır buralar. 1995 yılının Aralık ayında amcasının tutuklanmasıyla arkalediğin yeni bir dönem başlar... Artık tutsak yakınıydılar... Zehra da, Canan da sık sık hapis haneye görüşe gidiyor ve tutsaklarla görüş barikalarında birçok şeyi paylaşıyorlardı.

Zehra üniversitedeyken Canan da üniversite giriş sınavına hazırlanır. Ancak ilk yıl kazanamaz sınavı. Sonraki yılda sınavı geçmeden önce ablası Zehra, Gazeteciler Cemalası'nın yıldönümü anısına giderken, yolda yapılan savırma sonucu 12 Mart 1999'da gazetehna alınır ve tutuklanır.

Canan ve ailesi için zor bir dönemdir bu süreç. İstanbul'un bir yakasında amcası, diğer yakasında ablası tutsaktır...

99 Yılı bu zorluklarla geçerken, Canan hayattının önemli dönemeslerinden birinde de aynı yıl yaşar... İkinci kez girdiği üniversite sınavında Ege Üniversitesi Fen Fakültesi Özyakı Bölümü'nü kazanır.

«**Üniversiteyi** kazandığı ilk günlerde yine bir hapis hane ziyareti ne geldi Canan. Oğün sınavların arkalediğini unuttumum. Cananda sormayı bekliyormuş, hangi nereyi kazandı diye... Tabii ben sormayınca Canan kızdı.. Güzelce bir fırcakladı. Küstü bir süre, tabii bana karşı öyle fazla küsemezdi. Ben de hemen gönlenü aldım. (Araya epey bir arkadaş soktuk da ancak!...)»

Canan, Sınavı kazanmasının ardından yaşamının önemli kararlarını alacağı, İzmir'e gider...

İzmir'da aldığı önemli kararın ilki, örgütlü mücadele içinde yer alma; ikincisi ise, bu karardan çok kısa süre sonra alacağı, ölüm orucu direnişisi olma kararıydı...

İzmir'e gittiği ilk günlerde DEV-GENG' lilerle tanışır. Ve büyüklük gençlik mücadelesi içindeki yerini alır. İzmir'deki ilk günlerini arkadaşına şöyle anlatır;

"İzmir'in havasından midir nedir, oradakiler ne kadar özgürler... Gittim rehberlik masasına, orada bekliyorum ki, bir şeyler desinler bana... Yok, demiyorlar..."

2000 yılının başından itibaren örgütlü hareket etmeye başlar Canan. Hapishane ziyaretlerini de aksatmaz. Her ziyaretinde iziri de yaşadıklarını, oradaki çalışmalar, büyük bir coşkuyla anlatır...

"İzmir'de çalışmalar yoğunlaşınca ziyaretlere süreli gelmeye başladı. Bu sefer düzenli olarak mektuplaşmaya başladı. Gök, Gök güzel mektuplar yazdı. Mektuplarını Batırampoşa'da toplu okurduk. Bu mektubunda Serkan Eroğlu'nun anmasını anlatmıştı. Öyle güzel anlatmıştı ki..."

18 Aralık günü Aşur abisine mektup yazmıştı...

Canan Aşur abisini çok sevdi. Ağık gerüfte sütlük ismarlamıştı Canan'a... Hatta kendi dijle yidirmişti...

19 Aralık'tan sonra da Edirne'deyken yazmıştı bana...

Aşur (Korkmaz) abisine yazdığı mektupta, "Siz iselden biz dışarıdan yakacağız bu hücreleri..." diyordu..."

Canan okuldaki ilk yılında gençlik içerisinde sesli çalışmalarında yer alıyordu. Hapishane ziyaretlerinde mahallelerde dağıtılmaya başladıklarını, Coşkuyla anlatır. eleştirilerini de esirgemezdi. Yaşamında yanlışlara karşı tutumunu bulunduğu her yerde aynı olmuştur.

Okulunun hazırlık yılı bitiminde İstanbul'a gelir. İstanbul'da arkadaşını ve tutuslarını ziyaretini daha da artırır. Aynı dönemde 'F Tipi Hapishaneler' gündemini teşkil etmekte ve bu konuda TAYAD'ın başlatmış olduğu kampanya çalışmalarını sürdürmektedir. İstanbul'daki öğrenci gençlikte bu kampanyaya çalışmalarında yerini alıyordu...

2000 yazı yoğun bir şekilde F Tipi kampanyalarıyla sürdürmektedir. Bu kampanyanın gençlik içinde örgütleyicilerinden biride Zehra'dır. Zaman zaman Canan da bu çalışmalara katılır. Yaz ayları onun için mücadeleyi daha da içselleştirdiği dönem olur.

Anadolu'dan İstanbul'a gelen gençlikle birlikte çalışmaya katılır.

"Canan tutsakları çok seviyordu. Tutsakların onun yaşamında çok önemli bir yeri vardı. Canan amcasını asil tanımasımın bu görüşlerde olduğunu söylüdü. Kabinlerde yaşadığı duyguları anlatırdı hep. Düzenli olarak görüşe gitmeye çalışırdı. Hapishane ziyaretlerindeki kabin sohbetlerinde daha da iyi konuşurdu, derdimicileri. Sergisi daha da artmıştı. Görüş sonrası geneliğe geldiğinde gözlerini içi gülerdi... Çoğuyla anlatırdı, görüşte yaşadıklarını..."

Eylül ayı geldiğinde Canan yeniden izmir'e gitmek üzere hazırlıklarına başlar. Bu süreçim yuli daha nettir mücadele konusunda. O, artık bir DEV-GENÇ'lidir!..

Okulların açıldığı ilk aylar '6 Kasım' çalışmalarıyla geçer. TÖDEP'in 6 Kasım 2000'de Ankara'da gerçekleştireceği YÖK protestosu eyleminin çalışmalarını izmir'de yürütenlerden biridir Canan.

Aynı günlerde ülkemizde önemli bir dönemeç de yaşanır... 20 Ekim 2000 tarihinde hapishanelerde Devrimci Tutsakların başlattığı Ölüm Orucu Direnişiyle ülke gündemini belirleyecek direniş süreci başlıyordu...

Canan bu süreci hem tutsak yakını olarak, hemde daha önemlisi bir devrimci olarak karşılıyordu.

Bu konuda en çok işin kendisine düştüğünü düşünüyordu.

Direniş yirmi hapishanede başlatılmış ve direnişin etkileri dışarıya yansımıştır. Artık dışarıda direnişe destek olmanın ötesinde direnişi dışarıya taşımak konuşuluyordu. Bu düşüncelerin Sonunda dışarıda da ölüm orucuna başlanması kararı alınmıştır.

Dışarıda TAYAD'lıların başlattığı 'ölüm orucu' nun direnişçilerinden biri de Zehra olur.

Zehra'nın direnişçiler arasında yer alması Canan için acı bir durum ifade ediyordu... Ablası, yoldaşı Zehra ölüm orucundaydı. Daha fazla sorumluluk taşıyordu artık...

İçeride direniş sürerken dışarıda da aydın ve sanatçı dostlarının evinde direnişi sürdüren ölüm orucu direnişçileri, Tahsin TAYAD'ın acılmasıyla direnişi burada sürdürmeye başlar.

Bu süreçte izmir'de de. dışından ölüm orucuna başlama kararı alınır. izmir'deki gönüllüler arasında canan da vardır. ve bir süre sonra da, canan direnişe başlayanlar arasında yerini alacaktır...

O günleri yaşayan yoldaşlarının anlatımı şöyledir:

«Dışarıda da ölüm orucu direnişi'nin başlayacağı günlerdi. İstanbul'un dışında Bursa, Ankara, izmir'de de ölüm orucuları başlayacaktı.

izmir'de direnişe başlayacaklar arasında canan'ın ismini duyduğumuzda şaşırmiştik doğrusu...

Babası 80 öncesinden bu yana hep devrimcilerle iç içe olmuştu. Ablası zehra DEV-GENÇ'iydi. Amcası tutsaktı, küçükliğünden beri devrimcilerle iç içe olmuştu.

Ancak örgütlülükle arasına hep bir mesafe koymuş, üniversiteye başlayınca kadar da ilişkisini geliştirip, bağlarını güçlendirmişti. Ara her zaman devrimcilerin yanında idi...

izmir'e geldikten sonra ise forklarıymıştı canan. Okuldaki DEV-GENÇ'lilerle tanışmış, kaynaşmıştı. Artık yalnızca devrimcilerin dastu değil, onlardan biri olmuştu.

Belki aylarla ifade edilebilecek örgütlü yaşam içerisinde çok ama çok hızlı bir gelişme göstermişti. Dürüst, saf ve sadece kışkırtıcıyla izmir'de kendisini sevdirmiş, saydırmış, güven vermişti...

Canan gönüllüler, ancak arkadaşları onun ölüm orucuna katılmasının doğru olmayacağını düşünüyorlardı. Zira zehra İstanbul'da ölüm orucundaydı. Aynı aileden iki direnişinin olması, daha önce hiç yaşanmamıştı. Ama canan bu konuda

«Beyle bir direnişte ablamı yalnız bırakmam şimdiye kadar hiç ayrılmadık; birbirimizi yalnız bırakmadık. Şimdi de böyle olmalı...» diyordu.

Bu gönüllülüğü ve verdiği güvenle direnişi olmayı en çok onun hak ettiğini gösteriyordu.

Canan ölüm orucu direnişçisi olmuştu. Ama önünde daha zor bir görev duruyordu; Babasını, bu konudan haberdar etme işi...

Canan izmir'den telefon babasına... Kısa bir konuşmanın ardından babasına kararını açıklar... Bir süre sessizlik olur. Ahizeni diğer tarafından ses gelmez!...

Bir kızı ölüm orucunda olan bir babanın böyle bir haberle karşılaşması kolay olmaz elbette...

Bir müddet sonra Canan'ın "Baba beni duyuyor musun orada mısın?..." sesiyle kendine gelir babası... "Sen de mi kızım; sen demi Canan'ım!..." der. "Ablandan sonra sen de mi başladın ölüm orucuna!... Peki benim düşünmediniz mi!... Babamızı nasıl dayanır; nasıl katlanır bu kadar ağır bir sorumluluğa diye düşünmediniz mi?..." Canan "Düşündük batabacağım!... Benim babam güçlüdür, dayanıklıdır. Burada katlanır" diyerek cevaplar.

Ve Canan'ın ölüm yürüyüşü başlar...

İlk olarak İzmir ÖDP'de sürdürülen direnişi. Bu süreçte Zehra'yla telefonda sık sık görüşürler. Babası bir gün ziyarete gelir... Uzunca dertleşirler... Babasını İstanbul'a uğurladıktan birkaç gün sonra hapishanelere yönelik düzenlenen katliam operasyonu yaşanır.

Canan'ın Bayrampaşa Hapishanesi'nde tanıştığı, konuştuğu, çok sevdiği abilesi-ablaları katlediliyordu. Küreği derya olmuş taşıyordu...

19 Aralık katliamı'nın ardından, devlet terörü dışarıya da yansır. TAYAD başta olmak üzere, çok sayıda dernek-kuruluş basılır, kapısına kilit vurulur. En demokratik eylemlere katılanlar dahi tutuklanır. Sıkıyönetim uygulamalarını aratmayan saldırı dalgası uygulamalarını, aratmayan saldırı dalgası uygular. halka ve devrimcilerle yönelik...

Bu saldırı dalgası nihayetinde Anadolu'da direnişlerin sürdürüldüğü yerlere de uzanır. ve İzmir'de direnişin sürdürüldüğü ÖDP'nin basılmasıyla Canan ve diğer direnişçiler için direnişi başka bir yerde sürdürmek kesin olmaz olur...

Babası Canan'a direniş konusunda bir şeyler söylemeye de yüzündeki ifade tedirginliğini saklayamıyordu. Canan babasının bu durumunu anlıyor, ama başladığı yolun gerekliliğini yerine getirmenin sorumluluğunda kafasında netter.

Makliyat-iş sendikasında sindürürler direnisi. Bu süre zarfında babası iki defa daha ziyafetine gelir. Artık arası daha da bedirgindir. Günler ilerlemekte ve direnisen kaçınılmaz gerçekleri daha da bedirginleşmektedir.

Makliyat-iş sendikasında da fazla kalamazlar. Çıkarılan anti-demokratik, hukuk dışı yasa larla, yanlış direnişçileri değil; direnişçilere bir tas su verileri dahi tutuklu yor, yargılı yor, hapse atı yor du... Budurum etkili oluyor, kendisine demokrat, sol' misionun bizen niceleri kapısını kapatı yor du direnişçilere... Ve direnişçiler için yeni bir süre başlı yor du. O günlerde direnişçilerin yeni mevzileri olarak "diren iş evleri" kuruluyor du.

İstanbul'daki direnişçiler, kendisi de direnişçi olan, TAYAD'lı Şenay Hanoglu'nun küçük Armutludaki gece konusuna yerleşerek eylemlerini sürdürürken; izmir'deki direnişçiler ise, izmir Yamanlar'daki bir gece konuya yerleşirler...

Yamanlar'da direnişçi sürdürürken Canan'ın ziyafetine bu sefer babaannesi gelir. O'nu direnişten vazgeçirmekte Reza'ya götürmek ister. Ancak Canan babaannesine direnisen hangi boyutta olduğunu; direniş içinde olmanın onur meselesi olduğunu anlatır. Fakat babaanne tüm bunları dinlemesine rağmen Canan'ı ikna etme çabasını sürdürür. Canan'ın bu seferki cevabı babaannesinin daha iyi anlayacağı şekilde olur; "sen birz, başladığın işi yarım bırakma dememiş mi ydin? insan kendi öğrettiğinden cayar mı?" der, ve ekler, "seni çok seviyorum babaanne..."

Günler ilerlemektedir. İktidarın zulümle yarattığı, suskunluğun hakim olduğu günler yaşanmakta, direnişçi yok sayılmaya çalışılmaktadır...

Ancak bu durum da uzun sürmez ve sıncan F Tipi Hapishanesi'nde ölüm orucu direnişçisi olan Cengiz SOYDAŞ şehit düşer. Tüm yalan gerçekleri yırtılır ve direniş gerçekçi bir kez daha ülke gündemine oturur.

Cengiz SOYDAŞ'ın ardından peş peşe ölen baba berleri gelir. Artık dışarıdaki direnişçiler için de bu süreç yavaşlamaktadır. Canan'ın ölüme yürüyüşü hızlanmıştır...

Bu günlerde, babesinin ayrı illerde direnişi sürdüren İkr Kızının bir arada olmasını istemesi üzerine Canan'ın İstanbul'daki direniş evine getirilmesi düşünülür.

O günleri yaşayan bir yoldaşı Canan'ın İstanbul'a gelişini şöyle anlatır:

« Canan'ın İzmir'de, ablası Zehra İstanbul'da ölüm orucundaydı. Direnişin ilerleyen günlerinde ailesi ölüm orucunda olan her İkr Kızının da İstanbul'da bir araya getirilmesi talebinde bulunmuştu. Bu talep üzerine önce Canan'a soruldu, ne diyorsun bu duruma, ablanın yanına gitmek istiyor musun diye... Canan'ın cevabı ise, «örgütüm ve burada direnişe birlikte başladığım arkadaşlarım bilir, onlar ne derse öyle olur...» demek oldu.

Bu cevap öneriliydi. Çünkü henüz aylarla ifade edilebilecek bir örgütlü süreci olan Canan'ın ablasını ne kadar sevdiği ve onunla beraber olma isteği biliniyordu. Ama buna rağmen cevabı örgütüm ve arkadaşlarım, bilir olmuştu... Direnişe birlikte başladığı arkadaşlarına soruldu. Hepsinde Canan'ı tanıyor, biliyordu. Ablasının yanına da direnişe devam edebileceğini söylemeleri üzerine Canan İstanbul'a getirildi... »

Aylar sonra ablasına kavuşacaktı, Canan. Ve artık direnişi onunla yan yana sürdüreceklerdi... İzmir'den ayrılışı kolay olmadı. Aylardır bedenlerini beraber aaliğe yatırdığı arkadaşlarından ayrılmanın hüznünü yaşıyordu. Diğer taraftan uzun zaman sonra ablasıyla olmak ve ölüm süzlüğü gideceği senelerini onunla yaşamamanın sevincini, gıfucunu ve heyecanını yaşıyordu.

Uzun bir yolculuk sonrası Kırşehir'deki direniş evine ellerinde çiçeklerle girer... ve ablasıyla kucaklaşırlar... Artık İstanbul'dadır...

« Canan'ın geldiğini haber alınca okuldaki arkadaşlarla, hemen ziyaretine gitmeye karar verdik. Kalabalık bir grup olarak Armutlu'ya gittik. Direniş evine girer girmez hepimiz, ilk olarak Canan'ın kaldığı odayı sorduk. Bayan direnişçilerin kaldığı

odaya gectik. Zehra, Canan, Senay abla ve Gulsüman abla bir odadaydı...

Odaya girip de Canan'ı görünce adeta şok oldum. Çok değil, 5 ay önce İstanbul Üniversitesi'nde Zehra'ya kol kola gördüğüm iri yapılı, dolgun suratlı Canan'dan eser yoktu. Kurumuş bir surat uzanır bir beden vardı. O umut dolu bakan, parlayan gözleri dışında yüzü tamamen değişmişti. Bir an kendimden geçtim. Dudaklarımın titredğini hissediyordum. Hoşgeldin diyeceğim ana yutkunamıyordum, boğazım tıkanmıştı. Sarılıp ağlamak geçti içimden, Yaşadığımız sürecin ağırlığını hissettim boğazımda... Yaşadığımız ve yaşayacaklarımız acılara karşı metanetle olmakta görevimiz... Kendimi toparlamak için geriye çekildim diğer arkadaşlarla kucaklaşmasını bekledim. Daha ben 'merhaba' dereden "Hoşgeldin... Nasılsın?..." dedi... Heren sarıldım alnından öptüm. Yüzü yeli doğmuş bebeğin hassaslığını almıştı. Heren sorular sormaya başladı "Neler yapıyorsunuz? Okulda durumlar nasıl?..." Zor konuşuyordu. Sesi çok az çıkıyordu. Durumu beni çok şaşırtmıştı! Zehra, Canan'a göre daha iyi görünüyordu, oysa Zehra oradan daha önce başlamıştı direnişe... Elleri kolları sadece derinlik kalmıştı. Uzun boyu sanki dahada uzamıştı. Ellerin ağır ağır hareket ettiriyordu. Durumunu, yolculuğun nasıl geçtiğini sordum. Daha sonra biraz daha konuştuk. Durumunun diğer direnişçilerden dahada kötüleşmesinin nedenini sordum. Canan 19 Aralık'tan sonra B-1 vitamini almadıklarını anlattı. Sonra babasının yanına gidip geldiğini söyledi. O da, "Babam sana ne ısmarlıyor?" dedi. Gayin, iatığını söyledi. Canan "Bu sefer gittiğinde Canan'ın en çok sevdiği şeyi ısmarlamalymısın bana, dersin..." dedi. Ne olduğunu sordum. Ağır ağır anlatarak, "Döner istikender, tereyağlı olacak, bir de künefe... Zaten babam bunları söylereden bilir" dedi...

Ben nezeli konuşmaya çalışıyordum, oda ufak du-

dek hareketleriyle gülüyordu espirili konuşmalarına...

Yarım saatte fazla yanında oturdum. «İstersen seni yormayayım, kalkayın...» dedim. «Yok» dedi, «Otur, otur... sizleri çok özledim...» deyince, uzunca bir süre oturmuştum yanında...

Canan'la ölüm orucuna başlamadan önce, 2000'in yaz aylarında görüşme, konuşma imkânım olmuştu. Genelde az konuşuyordu. Ama sıcak bir ilişki geliştirmiş sohbetinin güzelliğine tanık oluyordum insan. Zehra'yla beraber olunca küçük kardeş olduğu anlaşılan bir ilişkiyi gözle görüyordum. Ancak onu Armutlu'da gördüğümde sanki küçük, kardeş Canan'ın yerinde çok uzun yıllar yaşamış, görmüş-gesirmiş diye tabir edilen birer duruyordu karşımda. Konuşması, izmir'i anlatması, dişeniş üzerine konuşması öylesine dolu doluydu ki... Öylesine vakur, öylesine bilgeceydi ki anlatması, anlatması güçtür.

Armutlu'da birçok direnişimizi görme fırsatımız olmuştu. Her birinin ayrı etkileyen yanları vardı. Sevgi ablanın ılık sağan iri gözleriyle, elmacık kemiklerinin içine düştüğü halde ılıdayan Canan'ın gözleri bambaşka etkileyiciydi...»

Canan da, ablası, zehra da mutluydular. Ölümüne birlikte yürüyölerdi. Kimi zaman çocuk gibi aynı yatağa girip konuşuyor, gülüşüyorlardı. İki kardeşin bu halini görenler sevgilerine, bağlılıklarına daha yakından tanık oluyölerdi..

Canan ilk geldiği günlerde Edirne Hapishanesi'ne sürgün edilen amcasını görmeye gider. Yolun kendisi aasından yorucu olacağını bilmesine rağmen amcasının özlemiyle ısrarla gitmeyi ister...

«Canan'ın bir kez görme şansım oldu. 13 Aralık Sonrasıydı. Tutsaklar F tipi Nazir' kamplarına zorla atılmış her gün işkence altındaydılar. TAYAD'lılar olarak, ailelerin daha ekonomik ve rahat ziyarete gidip gelebilmeleri için o zamanlar yeni yeni servis olayını oluşturmaya başladık...»

Bir sabah, her zamanki gibi Edirne'ye hareket ettik. Nadire anamızın yanında bir bayan vardı. Hiç konuşmuyor, ailelerin sorularına sessizce cevaplar veriyordu. Üzücü sapsarıydı. Arabanın boğucu havasından olduğunu düşünmüştüm. Mehmet amcasını ziyarete geldiğini duyunca sevimsiz, Selam söylemesini istemiştim. Kısaca konuştuk, annen ölüm orucunda olduğunu biliyordum. Yolda rahatsızlandı, aracıdan dolayı diye düşündüm.

O günün boya yine yoğun bir kışmıca yaşadık. Dönüşte, her zamanki gibi ailelere soruyorum, görüş nasıl geçti diye... Nadire anaya da sordum. Ananın morali bozuk görünüyordu... «Yavrumu görüştürmedi köpekler!» dedi. «Niye, ne oldu?» diye sordum. «Yakın-akraba belgesi istiyorlarmış köpekler...» dedi. Biz konuşurken Canan yine sessiz sakin aileleri izliyor, dinliyordu. Öyle sakin, sevecen bir hali vardı ki dayanamayıp sordum. «Nasılsın?» diye «iyiyim» dedi. «Amcamı görmedim üzgünüm ama aileleri dinledikçe daha iyi oluyorum...» diye devam etti. Sonra «Sen bana bakma, yoğunsun zaten, işine bak...» dedi gülümseyerek...

Ben hala ne Ahmet abinin kızı olduğunu biliyorum, nede ölüm orucunda olduğunu. Taaki Topkapı'da arabadan, birlikte inene kadarda haberini olmadı. Topkapı'da arabadan inince Nadire anaya, «Derneğe gidelim, birkaç işeriz, oradan sonra gidersiniz...» diye teklifte buldum. Nadire ana, «Canan ölüm orucunda kötü oldu. Hemen bir taksi tutup Armutlu'ya dönelim biz...» dedi. O an donup kaldım, başımdan aşağıya bir buz parçası indi sanki... Ben bu şaşkınlığı yaşarken Canan sevecenlikle «Sağol... Biz Armutlu'ya gidelim» diye ekledi.

O anı ve Canan'ın o sevecen halini unutamıyorum. Adı gibi candan ve mütevaziydi...»

Canan'ın amcasını görme isteği de F tipi zulmüne takılır...

Günler ilerler ve Canan'ın İstanbul'daki ilk haftasında TAYAD'lı Göbürman DÖNMEZ sehit düşer. Küçük Armutlu'daki direnişçilerin içinde engeli

Canan'dı. En hızlı o koşuyordu aralarında... Halsizliği ve bitkinliği belirginleşmişti. Ancak bilinci yerindeydi...

Bir sabah kalktığında gözleri kayıyordu Canan'ın. Elleri istediği gibi hareket ettiremiyor, ayakta kalıyordu... Ölüm yaşıyordu...

Bugünlerinde refakatçi yoldaşları başındadır Canan'ın...

«Armutlu'ya geldiği ilk günlerden itibaren sağlık durumunu diderek ağırıyordu. Sürekli vücudunun her yeri ağrıyor, uyuşuyordu. Özlem (Arıkan) sürekli başında bekliyor, yanından ayrılmıyordu. Sık sık canan'a masaj yapıyor, ağrılarını dindirmeye çalışıyordu. Ancak canan koşusunu hazırlamıştı artık. O kadar ağrılar içinde bile arkadaşlarının işini kolaylaştırmak için, kendi işlerini kendisi yapmaya çalışıyordu. Ona sıvı verdiğimizde kendisi ahe içmeye çalışıyordu.

Kusmaları çok sıklaşmıştı. O günlerde de ziyafet gibeler yoğunlaşmıştı. Canan'ın İstanbul'a geldiğini duyanlar yanına geliyordu. Canan çok rahatsız olmasına rağmen gelen herkesi gülen gözleriyle karşılıyordu. İki kardeşin birden ölüme yatması herkesin gözünü Armutlu'ya çevirmesini sağlıyordu...»

Evet karıyoğunun gözü Armutlu'da idi. Hiçkimse bir direniş yapmıyordu. Hapishanede olmayan insanlar, hapishanedekilere dayatılan onusuz yasa karşı direniyorlardı. Hem de can bedeli direniyorlardı...

«Gencecik, güzel, sempatik bir üniversite öğrencisiydi Canan, Aydınlar, Sanatçılar, yazarlar iki kardeşin küşüğü olan bu direnişçiyi yakından ilgileniyordu. Canan'ın durumunun ağırlaşması üzerine ziyafete gelen doktorlardan birisi, ortaya çıkan bu durumu B-1'ini eksikliğinden kaynaklandığını, B-1 alındığı takdirde heren ortodan kalkacağını söylemişti.

Bunu duyanlar baskı yapmaya başladı. Direnişin programı gereği B-1 alınmıyordu. Ögünlerde. Direniş öyle yada böyle ziyafetleriyle de destek veren sanatçılardan da, Canan'a B-1 verilmesi yönünde bas-

Kılar vardı. Direniş gerseğini anlamak istemiyor, ikna olmuyorlardı. Örgütün insanları ölüme sürüklediğini düşünüyorlardı. Bu konuda da onları ikna etmek cananla düşmüştü, Onlarla konuştu. B-1 vitaminini kendriste-ğyle almadığını anlattı. ikna etti sonuçta...

13 Nisan gecesi konuşmakta zorlanıyordu. Durumu iyice ağırlaşıyordu. Kollarında, kafasında denge sorunu vardı. Ellerini bir yere gaspmaması için özlem onu tutuyordu. Sıvıyı artık parukla veriyorduk. Göğü zaman da başını çeviriyor, almak istemiyordu. İstemeyince ikna etmeye çalışıyorduk. Bu halimizi gören zehra "Canım kardeşim ağ ağzını sıvı al." diyordu. O an Canan zorlukla kafasını çeviriyor, az da olsa sıvı alıyordu. Ablasının sesini duyuyor, anlıyordu. Onu üzme-ği istemiyordu.

Zehra canan'ın hem ablası, hem de annesi gibiydi. Annesi ve babası canan'la zehra çok küçükken ayrıldı-ğından, Zehra ileriki yıllarda canan'a annelik yap-mıştı. Canan'la ilişkilerini zehra şöyle anlatıyordu; "Canan'la çok kavga ederdik. Annemle babam ayrıldıktan sonra her şeye rağmen zorlukları beraber göğüş-ledik. Bir çok konuda birbirimizden güççaldık.

Canan bir şeyi kafasına koydu mu yapardı. Kimse vazgeçiremezdi onu?

Zehra ne zaman canan'dan söz etse hep çocuk-larında yaşadıkları bir olayı anlatırdı. Zehra ve canan çocukken Rize'ye babaannelerini ziyarete gönderilmiş-ti. Yine bir ziyaretlerinde babaannesi zehra'ya bir küpe alıyor. canan kendisine alınmadığını görünce "Ben de isterim" diyor. "Öyle inat ettiki; babaannen "kızım senin kulbağın delik değil. Delinsin sonra alayım..." diyor. Ama ikna edemiyordu. Cevabı heren hazır; "Ben heren iş-tiyorum!..." Babaannen de dayanarayıp kulaklarını de-liyor. canan kulbağı delinsirken gözünü bile kırpmıyor. Sonuçta istediğini yapıyordu...? diye anlatırdı zehra...

Canan o gece sabaha kadar his uyumadı. Sürekli ellerini kafasını sallıyordu. Acı çekiyordu. Başını iki yara

Sallayıp duruyordu. Acısı dinmiyordu. Durumunun kötü olduğunu öğrenen herkes onu ziyarete geliyordu.

Aydınlık sanatçılar bu yürek parçalayan durum karşısında sarfiliyor. Armutlu'ya ziyaretlerini s. klastırıyor. Canan kafasını tamamlamak üzereken arkadaşları, yoldaşları da son kez görmek için ziyarete geliyorlardı...

« Canan'ın durumunun ağırlaştığını duyduğumuz. Durumunun ağırlaşmasından dolayı da Zehra'yla birlikte başka bir eve taşındığını öğrendik. Canan'ın durumunun ağırlaştığı dönemde polis, Armutlu etrafında arama noktaları oluşturarak, direniş evine ziyaretleri önlemeye çalışıyordu.

Her şeye rağmen Canan'ı görmek istiyorduk. Zehra'nın bu zor anında yanında olmak istiyorduk...

12 Nisan 2001 / perşembe günüydü. akşam, saatlerinde Armutlu'ya gittik iki arkadaş. Canan'la Zehra'nın kaldığı evi bulduk. Evde sadece kendileri ve Refa-katay arkadaşlar vardı. Canan işiğe karşı hassaslaştığından ışıkları söndürmüşlerdi. Kaldıkları odaya girdiğimizde Canan hareketsiz bir şekilde yatıyordu.

Zehra'nın da durumu iyi değildi. Canan çok zor konuşuyordu. Ancak bir-iki kelime söyleyebiliyordu. Kanepenin yanına geçtim. Bir süre konuştum. Canan sadece bakabiliyordu. Acı çekiyordu, ancak sevecenlikle bakışını sürdürüyordu. Öylesine masun, öylesine göçüğe duruyorduk ki bakmaya bile yürek dayanamıyorduk...

Alnından öpüp ayrıldık. Canan'ı son görmemiştir. »

« 14 Nisan cumartesi günüydü, Taksim'deki direniş bir omuzdan ayrıldıktan sonra ara sokakların birinde TAYAD'lı bir arkadaş gördüm. Canan'ın durumunun kötüleştiğini söyledi ve "Bugün -yarın şehit düşer." dedi. Hazırlıkların başladığını anlattı... O anda başka duygular yaşamadım. Tarifi imkansız...

19 yaşında genç bir kız ölüyor... Hemde hayatının en güzel çağında...

Sokakları nasıl yürüdüğümü bilmiyorum. Arkadaşlar...

daşlarla konuştuk. Canan'ın son anlarında yanında olmak istedik. Pazar günü tüm arkadaşlarla Armutluda olacaktık. Pazar günü olduğunda acılı haberi alıyorduk.

Artık Canan için son saatlerdi. Bilinen ama istenilmeyen; olmaması umut edilen son yaklaşıyordu. Dirensin gerçekleri, kaçınılmaz yaşanacaklardı... Hiçbir zafer bedelsiz elde edilemezdi. Bedel ağırdı; kazanılacak zafer ise uğruna ölmeye değercek bir yolun sonuydu...

"O gün birçok ziyaretimiz olmuştuk. Geri saatlere kadar Canan'ın başından artık hiç ayrılmıyorduk. Bir an bile boş bırakmıyorduk. Biz hiç olmazsa bir damla olsun sıvı verebilmek için çabalıyorduk..."

Bir ara, "Canan senin için hangi türküyü söyleyelim?" diye sorduk. O da "Ordu'nun Derekeri"ni istedi.

Bunları izleyen Zehra, Canan'ın konuşmasını sonlarına yaklaştığını hissediyordu. Sürekli ona sesleniyordu; "Canan, ablasının canı nasıldır?" "iyiymi" "Canım kardeşim..." "Canım ablam seni çok seviyorum..." "Beni seviyorsan birazcık sıvı al. Birazcık olsun zorla kendini... Hadir Canan'ım, Canım..."

Canan, ablasının bu sözlerinden sonra ağzını açıyordu, az da olsa sıvı alıyordu. Uzaktan Zehra onu seyrediyordu. Birbirlerine öyle bakışları vardı ki, tarifi imkansız... Zehra'nın durumu da kardeşinden farklı değildi. Ama sevgisinin büyüklüğüyle kendi durumundan önce kardeşinin durumunu düşünüyordu.

Bazen ben Zehra'nın yanına oturuyordum. Ona masaj yapıyordum. Ayaga kalkmakta güçlük çekiyordu. Mücadele zaman birilerine tutunarak zorlukla yürüyordu. Müayene için gelen doktorlar o'na "Zehra ölmeye yürümüyor, adeta koşuyor..." diyorlardı. Canan gibi, ondan da gözümüzü ayırmıyorduk. O'na "Nasilsin Zehra?" diye sordüğümüzde, O da "Canan nasıl?" diye soruyordu hemen "Bir ölümlü orucu savasçısının olması gerektiği gibi çok iyi..." deyince gülümsüyor ve "sen bilirsin..." diyor.

Bir ara Canan'ın yatağının çarşafını deşis-

trmemiz gerek. Bunun için canan'ı yatağın'dan almamız, gerekiyordu. Canan'ı, yatağın'dan alıp ablası, zehra'nın yanına koyduk. Garrafları, değıstirdik. İşimiz bitince Canan'a baktık ki, hiç sesi akmıyor. İki gündür uyumayan canan, ablasının yanında uyuyor. Almayalım da orada biraz rahatladı...

Bir süre dokunmadık. Sessizce ikisini izliyorduk. Yan yana, can cana direnen kardeşler koyun koyuna ölüme koşuyorlardı...

Canan uyanınca kendi yatağına aldık. Gece boyunca canan'ın yanından hiç ayrılamıyorduk... Gece 3'ten sonra ben, Canan ve zehra'yla yanlızkaldım. "Canan dinlen biraz, uyanan lazım..." diyordum, "uyuyamıyorum..." diyordu Canan. İsrar edince, "uyuyamıyorum işte!..." diye akmıyor, sonra hemen kızdığı, sinirlendiği için özer diler gibi iki elini ellerinin arasında sınısıkı tutuyordu...

Ben de "Ben sana hiç kızarıyorum..." diyordum...

Açılar içinde kıvranıken bile kimseyi üzmemek için Gaba harcıyordu. Sürekli, bir şeyler söylemeye - anlatmaya çalışıyordu. Sözlerinin çoğu anlaşılılmıyordu. Konuşuklarını anlayamıyordum. Bir ara "Müdehale istemiyorum, beni verme!... zorla müdehaleyi protesto ediyorsun!..." diye sağıklıyordu. "Canan sana kimse dokunamaz, kimseye vermez seni. Müdehale edilmesine izin vermez..." dedim. Sabah doktorun gelmesi, B-1 vererek istemesi onu etkilemişti. Sabaha kadar aynı sözleri sürekli tekrarlardı...

"Ben ölüm orucu direnişçisiyim, ölüm orucu direnişi içerisinde yer alıyorum." diyordu, "Sen ölüm orucu direnişçisisin. Seninle gurur duyuyoruz. Ablan da direnişçi, ölüm orucu savaşçısı..." dedim. Sonra bir şeyler mırıldanmaya başladı. "Ben bir devrim hamaluyum, yine işsever/güzel umutlar taşırım, yine yurtsever/ortasındayım, halkımı için kavganım." ben de ona eşlik ediyordum. Daha sonra sevdiği başka bir türküyü söylemeye başladı; "Gidenin